

Nepnieuws, desinformatie en bronverificatie

- Wat is betrouwbare informatie?
 - Hoe herken je nepnieuws, deepfakes en clickbait?
 - Fact-checktools en bronnenonderzoek
-
- Uitleg
 - Oefeningen

Uitleg

Wat is nepnieuws?

Nepnieuws is **onjuiste of misleidende informatie** die online verspreid wordt, vaak via sociale media, nieuwswebsites of video's.

Het kan verschillende vormen hebben:

- Helemaal verzonden verhalen
- Gemanipuleerde beelden of video's
- Artikelen met sensationele titels ("clickbait")
- Eenzijdige informatie zonder bronvermelding

Twée belangrijke begrippen:

- **Misinformatie** → foutieve informatie die **per ongeluk** wordt gedeeld
- **Desinformatie** → foutieve informatie die **bewust** wordt verspreid om te misleiden

Waarom is nepnieuws gevaarlijk?

Nepnieuws kan grote gevolgen hebben:

- Het kan **meningen beïnvloeden** en mensen verkeerd informeren

- Het kan **paniek veroorzaken** (bijv. geruchten tijdens crisissen)
- Het kan **polarisatie versterken**: groepen tegen elkaar opzetten
- Het kan reputaties schaden van mensen of organisaties

“ **Feit:** onderzoeken tonen aan dat nepnieuws zich **6x sneller** verspreidt dan echt nieuws op sociale media.

Hoe herken je nepnieuws?

Er zijn een aantal signalen waaraan je nepnieuws kunt herkennen:

Kenmerk	Waar je op moet letten	Voorbeeld
Sensationele titel	Schreeuwerige of extreme bewoordingen	“Je gelooft nooit wat er gebeurd is!!”
Geen betrouwbare bron	Geen verwijzing naar bekende organisaties of experts	Geen naam van auteur, geen link
Oude beelden in nieuw jasje	Foto's of video's worden hergebruikt	Beelden van een brand uit 2018 opnieuw gepost
Overdreven emoties	Tekst roept woede of angst op	“Dit is een schande! Deel NU!!”
Alleen gedeeld op social media	Geen berichtgeving op bekende nieuwssites	Alleen te vinden via TikTok-video's

Bronnen controleren: de CRAAP-test

Een handige methode om informatie te beoordelen is de **CRAAP-test**:

Letter	Betekenis	Vraag om te stellen
C urrency	Actualiteit	Hoe recent is de informatie?
R elevance	Relevantie	Past dit bij mijn vraag of doel?
A uthority	Betrouwbaarheid auteur	Wie heeft dit geschreven? Is dat een expert?
A ccuracy	Juistheid	Kloppen de feiten? Zijn er meerdere bronnen?
P urpose	Doel	Is het informeren, overtuigen of manipuleren?

□ Tip: zoek altijd **minstens twee onafhankelijke bronnen** die hetzelfde melden.

Fact-checktools en handige websites

Er zijn verschillende tools en websites waarmee je snel kunt controleren of informatie klopt:

Tool	Wat het doet	Website
Nieuwscheckers	Controleert claims in Nederlandse media	www.nieuwscheckers.nl
Pointer	Onderzoekt nepnieuws en misleiding	pointer.kro-ncrv.nl
Google Reverse Image Search	Controleert of een foto echt is of ergens anders vandaan komt	images.google.com
Hoaxwijzer	Database met bekende nepberichten	hoaxwijzer.nl
Snopes	Internationale fact-checksite	www.snopes.com

Tips om kritisch te blijven

1. **Wees sceptisch** bij sensationele verhalen
2. **Controleer de bron** en de auteur
3. **Zoek het nieuws bij meerdere kanalen**
4. **Check de datum** van het artikel of beeld
5. **Kijk uit met delen**: denk eerst, klik dan

Oefeningen

Opdracht A - Nepnieuws herkennen

1. De docent geeft drie nieuwsberichten:
 - Eén echt artikel
 - Eén oud artikel opnieuw gepresenteerd
 - Eén nepbericht
2. In groepjes:
 - Analyseer de berichten met de CRAAP-test
 - Bepaal welk bericht nep is
 - Leg uit waarom

Opdracht B - Fact-check challenge

1. Kies een **viral bericht** of video op TikTok, Instagram of X.
2. Controleer:
 - De bron van het bericht
 - Of het ook door betrouwbare media wordt gedeeld
 - Of de foto's/video's authentiek zijn (via reverse image search)
3. Presenteer in tweetallen je bevindingen aan de klas.

Opdracht C - Discussie

Bespreek in kleine groepjes:

- Wie is verantwoordelijk voor het verspreiden van nepnieuws: **de maker** of **de deler**?
- Moet er meer controle komen op wat mensen online zetten?
- Wat zou jij doen als je merkt dat een vriend(in) nepnieuws deelt?